

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ  
216 ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΝΟΜΟΥ

ΥΠΟ

Π. ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ

(ΑΝΤΑΠΑΝΤΗΣΙΣ) εἰς τὸν κ. Ἐπ. Ἐμπειρῖκον, ἐμμένοντα εἰς τὴν γνώμην περὶ ἀφομοιώσεως τοῦ ἐμπορικοῦ ἡμῶν νόμου πρὸς τὸν ἀγγλικόν ὡς πρὸς τὴν ἑκτασιν τῆς εὐθύνης τοῦ κυρίου τοῦ ὑπαιτίου τῆς συγκρούσεως πλοίου. Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ νομικῷ τμήματι τοῦ «Παρνασσοῦ»).

Κύριοι,

Ὁ ἀξιότιμος συνάδελφος ἡμῶν κ. Ἐμπειρῖκος, ἀπαντῶν εἰς τὴν ἐπὶ τῆς προτάσεως αὐτοῦ μελέτην μου, ἀφοῦ ἐν τῇ διακρινούσῃ αὐτὸν ἀθρόότητι περὶ τοὺς τρόπους πολλὰ εἶπεν εὐφημα περὶ ἐμοῦ καὶ τῆς μελέτης μου ταύτης, ἣν ἐχαρακτήρισεν ὡς θεωρητικὴν, προσέθηκεν ὅτι αὐτός, ἀκολουθήσας τὴν ἀτραπὸν τῆς πρακτικῆς τοῦ ζητήματος μελέτης, κατέληξεν εἰς ἀντίθετον τοῦ ἐμοῦ συμπέρασμα.

Αἱ θεωρίαι, αἵτινες ἄγουσιν εἰς ἀντίθετον συμπέρασμα ἐκείνου, εἰς ὃ ὀδηγεῖ ἡ ὀρθῶς διεξαγομένη πρακτικὴ τῶν ζητημάτων μελέτη, εἰσὶ τοσαύτης ἐκτιμῆσεως ἄξιαί, ὅσης καὶ αἱ φιλοσοφικαὶ θεωρίαι τοῦ δόκτορος πικρῶν τῶν ἐπιστημῶν Pangloss, ὃν γνωρίζει ἡμῖν ὁ Βολταῖρος ἐν τινι τῶν κλασικῶν αὐτοῦ διηγηματίων. Ἀλλως τε δὲ αἱ γενικαὶ θεωρίαι δὲν ἔχουσι πολλὴν σχέσιν πρὸς τὸ περὶ οὗ πρόκειται θέμα, διότι ἐξ ὅλων τῶν κλάδων τοῦ δικαίου ὁ τοῦ ἐμπορικοῦ οὐ μόνον δὲν ὑπετάχθη εἰς τὰς γενικὰς θεωρίας, ἀλλὰ τοῦναντίον ἠνάγκασε τὸν νομοθέτην νὰ διαγράψῃ ἰδιόζοντας κανόνας ἐν τῇ ρυθμίσει τῶν ἐμπορικῶν, καὶ εἰδικώτερον τῶν ναυτιλιακῶν σχέσεων, συμφώνως πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ κατὰ θάλασσαν ἐμπορίου καὶ τῆς ναυτιλίας, ὅπως μηδὲν εἰς τὴν λειτουργίαν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν ἐπιπροσθῇ πρόσκομμα, προκύπτων ἐκ τῶν γενικῶν τοῦ δικαίου ἀρχῶν καὶ κανόνων. Διὰ τοῦτο δὲ παρ' ἑκάστων τοῖς ἔθνεσιν ἰδίαι νομοθεσίαι διέπει τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ναυτιλίαν, ἰδίαι δικονομικαὶ διατάξεις καθιερώθησαν ἐν τῇ ἐκδικάσει τῶν ἐμπορικῶν καὶ ναυτικῶν διαφορῶν, πολλαχοῦ δὲ καὶ ἰδίαι ἱδρύνται δικαστήρια διὰ τὰς

ἐμπορικάς, καὶ ἴδια διὰ τὰς ναυτικάς δίκας, ὅλως διάφορα τὴν σύνθεσιν παρὰ τὰ πολιτικά δικαστήρια. Καὶ αὐτὸς ὁ θεσμὸς τῆς διὰ τῆς παραχωρήσεως τοῦ πλοίου καὶ τοῦ ναύλου ἀπαλλαγῆς τοῦ πλοιοκτῆτου τῆς περὶ τέρω ὑποχρεώσεως διὰ τὰς πράξεις καὶ τὰ πταίσματα τοῦ πλοιάρχου, εἰς ὃν ἀφορᾷ ἡ συζήτησις, ὅλως ἀσυμβίβαστος πρὸς τοὺς κανόνας τοῦ κοινοῦ δικαίου, καθ' ἃ ἀνεπτύχθη ἐν τῇ πρώτῃ μελέτῃ μου, ὑπηγορεύθη ἐκ τῶν ἰδιαιτέρων ἀναγκῶν καὶ περιστάσεων τῆς ναυτιλίας καὶ τοῦ κατὰ θάλασσαν ἐμπορίου.

Ὁ κ. Ἐμπειρῖκος, ἀντικρούων τὴν γνώμην μου ὅτι ἡ Ἑλλάς, ἀπώτατα τῶν Βρεττανικῶν χωρῶν κειμένη, δὲν ἔχει λόγον τινὰ ὑπέρτερον, ἵνα μιμηθῇ τὴν ἀγγλικὴν νομοθεσίαν, ἀδιαφοροῦσα περὶ τῶν νομοθεσιῶν τῶν λοιπῶν ἐν τῇ Μεσογείῳ εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, παρατηρεῖ ὅτι «ὁ συλλογισμὸς οὗτος ὑπὸ ἀπατηλὸν ὅλως πρόσχημα παρουσιάζεται», ἐπάγων τὰ ἑξῆς: «Ἐὰν τὸ ζήτημα τῆς ἐκλογῆς νόμου δέον νὰ ὑποκύπτῃ εἰς ἐκεῖνο τῆς πλειονότητος, καὶ νὰ γεννᾶται ἔμμεσος ἢ ἄμεσος ὑποχρέωσις παντὸς κράτους πρὸς παραδοχὴν τοῦ νόμου, ὃν τὰ πλείονα τῶν κρατῶν ἔχουσιν ἀναγράψει ἐν τῷ ἰδίῳ κώδικι, τότε τὸ ἀξίωμα τοῦτο θὰ ἦτο ὅλως παρακεκινδυνευμένον».

Ὁ κ. συνάδελφος δὲν ἐξηγεῖ τοὺς λόγους, εἰς οὓς στηρίζει τὴν γνώμην αὐτοῦ, ἣν ἐκφέρει τῷ ὄντι ὡς ἀξίωμα, ὅπερ ὁμῶς, ἅς μοι ἐπιτρέψῃ νὰ εἶπω, δὲν ἠρύσθη ἐκ τῆς πρακτικῆς μελέτης τῶν ναυτικῶν νομοθεσιῶν ἢ τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας. Ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ ἀστικοῦ τινος νόμου, ἡ τοιαύτη γνώμη ἤθελεν εὑρεῖ συνηγόρους πολλὰς ἐπιστημονικὰς αὐθεντίας, διότι ἐν τῷ ἀστικῷ δικαίῳ ἡ διαφορὰ τῶν ἠθῶν, τῶν ἐθίμων, τοῦ φυλετικοῦ χαρακτήρος, τοῦ κλίματος κτλ. παράγει καὶ τὴν διαφορὰν νομικῶν ὁρισμῶν. Ἐκ τούτου δὲ ὅσοι λαοί, τοσούτου καὶ ἀστικοὶ κώδικες. Τούναντίον ὁμῶς πᾶν ὅ,τι συνδέεται πρὸς τὴν ναυτιλίαν ἀποτελεῖ μέρος τοῦ διεθνoῦς δικαίου, διότι ἐκ τῶν αὐτῶν ἀναγκῶν ἔδει νὰ προκύψωσι παρ' ἅπασι τοῖς λαοῖς οἱ αὐτοὶ νόμοι, τὰ αὐτὰ ἔθιμα. Τούτων ἕνεκα διάσημος νομοδιδάσκαλος, ἐκ τῆς πεφωτισμένης τῶν πραγμάτων μελέτης σχηματίσας τὴν γνώμην αὐτοῦ, λέγει ὅτι ὁ μὲν χεῖριστος τῶν ἀστικῶν κωδίκων ἤθελεν εἶναι ὁ προωρισμένος εἰς ρύθμισιν τῶν ἰδιωτικῶν σχέσεων ἀπάντων τῶν λαῶν, ἐν ᾧ τούναντίον ὁ ἄριστος ναυτικὸς κώδιξ ἤθελεν εἶναι ὁ προωρισμένος νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς πάντα κοινῶς τὰ κράτη. Οὐδὲν δὲ τῶν μελῶν τοῦ ἡμετέρου τμήματος ἀγνοεῖ τὴν κατὰ τὰ τελευταῖα ἰδίως ἔτη προσπάθειαν διαφόρων ἐν Εὐρώπῃ ἐπιστημονικῶν συλλόγων, ὅπως εἰσαχθῶσιν εἰς τὰς ναυτικάς νομοθεσίας τῶν διαφόρων κρατῶν μεταρρυθμίσεις, αἵρουσαι τὰς μεταξὺ τῶν

νομοθεσιῶν τούτων οὐσιώδεις διαφορὰς καὶ προλείνουσαι τὴν ὁδὸν τῆς παραδοχῆς ἐνὰς διεθνoῦς ναυτικοῦ κώδικος. Συνηγοροῦσι δὲ κατὰ κανόνα οἱ τοιοῦτοι ἐπιστημονικαὶ σύλλογοι ὑπὲρ ἐκείνων τῶν νομοθετικῶν διατάξεων, αἵτινες ἀπαντῶσι κοιναὶ εἰς τὰς πλείστας ναυτικὰς νομοθεσίας.

Τὴν δὲ γνώμην τοῦ κ. Ἐμπειρίκου, ὅτι ἡ πλειονότης τῶν θαλασσιῶν σκαφῶν, ἣν κέκτηται ἡ Ἀγγλία, καὶ ἡ διέκπουσα ταύτην νομοθεσία δεόν νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὑπογραμμὸς ἐν τῇ ρυθμίσει τῶν νομοθεσιῶν τῶν ἄλλων κρατῶν, οὐδ' ἐκ τῶν Ἀγγλῶν νομομαθῶν ὑπεστήριξέ τις.

Συγγέων ὁ ἀξιότιμος συνάδελφος τοὺς νομικοὺς κανόνας περὶ καταλογισμοῦ τῶν ἐκ τῆς συγκρούσεως παραγομένων ἐνοχῶν κατὰ τὸν γαλλικὸν ἐμπορ. νόμον πρὸς τὴν ἑκτασιν τῆς εὐθύνης τοῦ πλοιοκτῆτου, μοὶ ἀποδίδει ἀνακριθῶς ὅτι παρέστησα, ὡς πρὸς τὸ πρῶτον θέμα, τὰς τῶν ἄλλων κρατῶν νομοθεσίας ὁμοίας τῇ γαλλικῇ.

Δὲν εἶνε ὡσαύτως ἀκριθὲς τὸ ρηθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Ἐμπειρίκου, ὅτι ὁ γαλλικὸς ἐμπορικὸς νόμος εἶνε ἀτελής, καθ' ὅτι δὲν προνοεῖ περὶ τῶν ὀφειλομένων ἀποζημιώσεων εἰς τοὺς κληρονόμους τῶν πνιγέντων ἢ ἄλλως ἀποθανόντων ἐνεκα τῆς ὑπαιτίου συγκρούσεως κτλ. Τὰ θέματα ταῦτα, ἄσχετα πρὸς τοὺς κανόνας τῆς ναυτικῆς ἢ ἐμπορικῆς νομοθεσίας, διέπονται πανταχοῦ ὑπὸ τῶν γενικῶν διατάξεων τοῦ ἀστικοῦ δικαίου περὶ τῶν ἐξ ἀδικήματος ἢ οἰονεὶ ἀδικήματος παραγομένων ἐνοχῶν.

Ἡ περικοπή, ἣν ἀνέγνωσεν ἐκ τοῦ προλόγου τοῦ περὶ συγκρούσεως διεθνoῦς κώδικος τοῦ Autran, ἐξηγεῖ τὰ αἷτια τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν συγκρούσεων κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους καὶ τῶν δυσχερειῶν, αἵτινες παρουσιάζονται ἐν τῷ κανονισμῷ τῶν ὀφειλομένων ἀποζημιώσεων, τὰς ἀμφισβητήσεις περὶ τοῦ ἐφαρμοστέου νόμου, τῆς δικαστικῆς ἀρμοδιότητος ὑπὸ διεθνῇ ἐποψίν, κτλ. Ἀλλὰ ταῦτά εἰσιν ὅλως ἄσχετα πρὸς τὸ ἀσχολοῦν ἡμᾶς θέμα.

Αἱ δὲ στατιστικαὶ πληροφορίες περὶ τε τῶν ἐκ συγκρούσεων ἐπελθουσῶν ἀπωλειῶν ἀτμοπλοίων καὶ περὶ τῶν ἐκ τούτων ἀβηριῶν, ἃς παρατίθησιν ὁ κ. Ἐμπειρίκος, ἠδύναντο νὰ χρησιμεύσωσιν ἐν τῷ ὑπὸ μελέτην θεματι, εἰάν ἐδῆλουν πόσαι ἐκ τῶν συγκρούσεων τούτων προῆλθεν ἐξ ὑπαιτιότητος, πόσαι ἐξ ἀμφιβόλου αἰτίας, καὶ πόσαι ἐξ ἀνωτέρας βίας. Ἡ πληροφορία αὕτη ἤθελε καταδείξει διὰ τῶν ἀριθμῶν ὅτι αἱ ἐξ ὑπαιτιότητος συγκρούσεις, περὶ ὧν πρόκειται, δὲν εἶνε αἱ συχνότερον συμβαίνουσαι. Ἐποπλασιασθήσαν δὲ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους αἱ συγκρούσεις, ὡς ἀνέπτυξε πρὸ τοῦ Autran ὁ ἐμπειρότατος περὶ τὰ ἐν τῇ πράξει συμβαίνοντα de Courcy, ἐκ τῆς ἐν τῷ νῦν πληθύος τῶν ἐν τῷ πελάγει συναντωμένων ἀτμοπλοίων καὶ τῆς ὁσημέραι ἀναπτυσσομένης διὰ τῶν τελειο-

τέρων ἀτμομηχανῶν μείζονος αὐτῶν ταχύτητος. Διὰ τοῦτο τὰ ναυτικά κράτη ἀσχολοῦνται διηνεκῶς εἰς τὴν ἐξεύρεσιν τελειοτέρου κατὰ τὸ δυνατὸν κανονισμοῦ περὶ τῶν ληπτέων μέτρων πρὸς ἀποφυγὴν τῶν συγκρούσεων. Ἐντὸς δὲ τῆς τελευταίας δεκαετίας ἀλλεπαλλήλους ὑπέστη τροποποιήσεις ὁ κανονισμὸς οὗτος, φέρων διεθνῇ χαρακτῆρα· ὁ δὲ ἤδη ἰσχύων πρόκειται νὰ ἀντικατασταθῇ δι' ἑτέρου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀποφάσεων ἐπισήμου διεθνοῦς συνεδρίου, συνελθόντος ἐν Βασιγκτῶνι τῷ 1890.

Παραλείπων ἄλλα τινὰ θέματα τῆς ἀπκντήσεως τοῦ κ. Ἐμπειρίκου, τὰ μὲν ἀλυσিতেλῇ πρὸς τὸ προκείμενον ζήτημα, τὰ δέ, ἃς μοι ἐπιτρέψῃ ὁ κ. συνάδελφος νὰ εἶπω, καταφαίνοντα ὅτι ἀνακριβῶς ἀντελήφθη τῆς ἐγνοίας περικοπῶν τινῶν τῆς μελέτης μου, περιορίζομαι νὰ ἀναφέρω τὰ ἑξῆς.

Ὁ κ. Ἐμπειρίκος συνηγορεῖ μὲν ὑπὲρ τῆς ἀγγλικῆς νομοθεσίας, δυσμενέστατα ὅμως διάκειται πρὸς τοὺς Ἀγγλους, παριστῶν αὐτοὺς ὡς ἐργαζομένους συστηματικῶς, ὅπως καταπνίξωσι τὴν ὁσημέραι ἀναπτυσσομένην ἀτμήν, ἡμῶν ναυτιλίαν. Οὐδαμῶς προτίθεμαι νὰ ἀμφισβητήσω τὴν ἀκρίβειαν τοῦ τοιοῦτου τοῦ ἀξιοτίμου συναδέλφου ἰσχυρισμοῦ, ἀμφισβητῶ ὅμως τὴν ὀρθότητα τῶν ἐπιχειρημάτων, εἰς ἃ στηρίζει τὴν γνώμην του ταύτην.

Πρῶτον τοιοῦτον ἐπιχείρημα φέρει ὅτι οἱ Ἀγγλοι, ὅπως ἀνακόψωσι τὴν πρόοδον τῆς ἡμετέρας ἀτμήρους ναυτιλίας, ἐπενόησαν καὶ ἐφήρμοσαν κατὰ τῶν ἐλληνικῶν ἀτμοπλοίων τὸ μέτρον νὰ μὴ ἐπιτρέπωσι τοῖς Ἑλλήσι πλοιάρχοις νὰ φορτώνωσι κατὰ τὸ δοκοῦν τὰ ἀτμόπλοια αὐτῶν, παρρουσιάζοντες ὡς πρόσχημα, κατὰ τὸν κ. Ἐμπειρίκον, τὴν πρόνοιαν περὶ σωτηρίας τῶν πληρωμάτων τῶν ἀτμοπλοίων, ἐκτιθεμένων εἰς κίνδυνον ἐνεκα τῆς ὑπερφορτώσεως.

Τὸ μέτρον τοῦτο, ὅπερ ἐφηρμόσθη κατὰ πρῶτον εἰς αὐτὰ τὰ ἀγγλικά σκάφη, ἀνεκοίνωσε ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις εἰς τε τὰς ἄλλας κυβερνήσεις καὶ τὴν ἐλληνικὴν, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς διεθνοῦς, οὕτως εἶπεῖν, ἀπαγορεύσεως τῆς ὑπερφορτώσεως τῶν θαλασσίων σκαφῶν. Συνέδῃ δ' ἴσως τινὲς ἐξ ὑμῶν νὰ ἴδῃτε ἀτμόπλοια φορτηγὰ, φέροντα ἐν τῷ μέσῳ ἑκατέρας τῶν πλευρῶν αὐτῶν γεγραμμένον διὰ λευκοῦ χρώματος μικρὸν κύκλον, τεμνόμενον δι' ὀριζοντίου γραμμῆς. Τὸ σημεῖον τοῦτο, προσδιοριζόμενον μετὰ πολλοὺς καὶ πολυπλόκους ὑπολογισμοὺς καὶ καταμετρήσεις τῶν διαστάσεων τοῦ πλοίου, δείκνυσιν κατ' ἀνώτατον ὅρον τὸ βύθισμα, ὅπερ δύναται ἀκινδύνως νὰ λάβῃ τὸ ὑπὸ φορτίον πλοῖον. Ἀλλὰ καὶ πρὶν ἢ ἡ Ἀγγλία ἐφαρμόσῃ τὸ τοιοῦτον μέτρον, οἱ συγγραφεῖς, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἐν τῇ πράξει συμβαίνοντα, ἤτοι καταποντισμοὺς πλοίων καὶ ἀβαρίας

τῶν φορτίων αὐτῶν ἕνεκα τῆς ὑπερφορτώσεως, ἐκάζον τὸν ἐμπορικὸν νόμον, μὴ διατάσσοντα δευτέραν τοῦ πλοίου ἐπίσκεψιν μετὰ τὴν φόρτωσιν, ἀκριβῶς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς παρεμποδίσεως τῆς ὑπερφορτώσεως, καὶ τῆς προλήψεως τῶν ἐξ αὐτῆς δυστυχημάτων. Οἱ δὲ πρακτικώτατοι Ἀγγλοὶ ἐφήρμοσαν καταλληλότερον σύστημα, ὅπερ, ὡς ἀφορῶν εἰς τὴν γενικὴν ἀσφάλειαν, γενήσεται, προϊόντος τοῦ χρόνου, παρὰ πάντων ἀποδεκτόν.

Δὲν εἶναι ἀκριβὲς τὸ ρηθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Ἐμπειρικοῦ, ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ ἐμμένουσιν εἰς τὴν ἐξαίρεσιν τῶν ὑπὸ ἐλληνικὴν σημαίαν πλοίων ἐν τοῖς περὶ φορτώσεως σιτηρῶν συμβουλαίοις, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς καταπολεμήσεως τῆς ἐλληνικῆς σημαίας. Τὸ μέτρον τοῦτο εἶχεν ἐφαρμοσθῇ πρὸ ἐτῶν ἐν Ἀγγλίᾳ, ἕνεκα τῶν καταχρήσεων τῶν ἐλλήνων ἐμποροπλοιαρχῶν, καταδολιευομένων τοὺς φορτωτάς. Ἀλλ' ἤδη εὐτυχῶς δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι οἱ Ἕλληνες πλοίαρχοι καὶ πλοιοκτῆται, κατανοήσαντες ὅτι ἡ καλὴ πίστις εἶνε τὸ ἄριστον ἐφόδιον εἰς τὸν θέλοντα νὰ προσδεύσῃ, εὐσυνειδήτως δὲ ἀπὸ ἱκανῶν ἤδη ἐτῶν τὸ ἔργον αὐτῶν ἀσκούντες, ἀνέκτησαν τὴν πίστιν, ἧς πρότερον ἐστεροῦντο, καὶ συνεπῶς ὁ ὑβριστικὸς ἐκεῖνος ὅρος διὰ τὴν ἡμετέραν ναυτιλίαν ἤρθη τανῦν, τῶν ἐλληνικῶν ἐμπορικῶν πλοίων γινομένων δεκτῶν εἰς τὰς φορτώσεις καὶ τῶν προπωλουμένων σιτοφορτίων, εἰς ᾧ κυρίως ἐφηρμόζετο ὁ ἀποκλεισμός τῶν ἐλληνικῶν πλοίων, ὡς αὐτὰ τὰ ἀγγλικὰ πλοία. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ παρασιωπήσωμεν ὅτι μετὰ τῶν ἐλληνικῶν ναυτικῶν οἴκων, τῶν συντελεσάντων κυριώτατα εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῆς πίστεως τῆς ἐμπορικῆς ἡμῶν ναυτιλίας, καταλέγεται καὶ ὁ οἶκος, εἰς ὃν ἀνήκει ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν συνάδελφος κ. Ἐμπειρικός.

Τὸ δὲ μέτρον τῶν ἀγγλικῶν ἀσφαλιστικῶν ἐταιριῶν νὰ ἐπιβάλλωσιν εἰς τὰ ἀσφαλιζόμενα ὑπ' αὐτῶν ἐλληνικὰ ἀτμόπλοια Ἀγγλοὺς μηχανικοὺς ἔχει ἀφορμὴν κυρίαν τὸ ὅτι παρ' ἡμῖν ἕνεκα, πολλῶν λόγων, οὐς δὲν πρόκειται νὰ ἐξετάσωμεν ἤδη, δὲν ἐκανονίσθησαν εἰσέτι προσόντα τῶν διευθυνόντων μηχανὰς ἀτμοπλοίων, οὗ ἕνεκα δύναται παρ' ἡμῖν οἰοσθῆναι νὰ ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν μηχανῆς ἀτμοπλοίου οἰουδήποτε. Ἡ ἔλλειψις εἶνε μὲν σπουδαιότατη, δὲν πρόκειται ὅμως ἤδη περὶ τούτου, ἀλλὰ περὶ τοῦ ὅτι καὶ τὸ μέτρον τοῦτο, ὡς καὶ τὰ προεκτεθέντα, δὲν εἶνε ἐκεῖνα, ἅτινα δύνανται νὰ χαρακτηρίσωσιν ὡς δυσμενεῖς τοὺς Ἀγγλοὺς πρὸς τὴν ἡμετέραν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν.

Τέλος ὁ κ. Ἐμπειρικός, ἐπικαλούμενος καὶ τὰς ἀρχάς τοῦ δικαίου ὑπὲρ τοῦ ἀγγλικοῦ νόμου, ἀπορεῖ ὥς δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐπωφελὴς τῇ ἡμετέρᾳ ναυτιλίᾳ ὁ ἰσχύων θεσμός, ὅστις στερεῖ τοὺς πλοιοκτῆτας τῆς

περιουσίας αὐτῶν αὐθαιρέτως», ὡς αὐθαίρετον χαρακτηρίζων τὸ δικαίωμα τοῦ ἰδιοκτητοῦ τοῦ ὑπαιτίου τῆς συγκρούσεως πλοίου νὰ ἀπαλλάσσεται τῆς περαιτέρω ὑποχρέσεως διὰ τῆς παραχωρήσεως τοῦ πλοίου καὶ τοῦ ναύλου. Ἐπικαλεῖται δὲ καὶ τὴν γνώμην τοῦ ἐντρίβεστάτου εἰς τὰ τῆς ναυτιλίας κ. Μεταξᾶ, διευθυντοῦ διαφόρων ἐν Ρουμανίᾳ ἀσφαλιστικῶν ἐταιριῶν, θεωροῦντος ἄδικον ὁ μὲν κύριος τοῦ ὑπαιτίου τῆς συγκρούσεως πλοίου, βυθισθέντος ἔνεκα τῆς συγκρούσεως, εἰς οὐδεμίαν νὰ ὑποχρεῶται ἀποζημίωσιν, τούναντίον δὲ ὁ κύριος τοῦ ὑπαιτίου τῆς συγκρούσεως πλοίου, ὑποστάντος ἐκ τῆς συγκρούσεως βλάβην μόνον μικράν ἢ μεγάλην, νὰ παρέχῃ ἀρκούσαν ἀποζημίωσιν διὰ τῆς παραχωρήσεως τοῦ πλοίου τούτου μετὰ τοῦ ναύλου.

Ὁ κανὼν τῆς διὰ τῆς παραχωρήσεως ἀπαλλαγῆς τοῦ πλοιοκτητοῦ τῆς περαιτέρω εὐθύνης στηρίζεται εἰς τὴν ἀρχήν, ὅτι οὗτος δὲν κινδυνεύει πλέον ἐκείνου, ὃ ἐνεπίστευσεν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν ἐτέρου, ἥτοι τοῦ πλοιάρχου. Τὴν ὀρθότητα δὲ τῆς ἀρχῆς ταύτης, καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ὠφελίμου, ἀνέπτυξα διὰ μακρῶν ἐν τῇ προηγουμένῃ μελέτῃ μου, καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ δικαίου, οὐδὲν δὲ τῶν ἐπιχειρημάτων ἐκείνων ἀντιλέγει ὁ κ. Ἐμπειρῖκος. Ἀλλ' ἐὰν ἤθελε συμβῇ ἵνα αὐτὸς ὁ πλοιοκτήτης ἢ πλοίαρχος, ἐννοεῖται ὅτι εἶνε ὑπεύθυνος ἀπεριορίστως, μὴ ὠφελούμενος ἐκ τοῦ ἄρθρου 216 τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου, εἴτε ἐβυθίσθῃ τὸ πλοῖον αὐτοῦ ἐκ τῆς συγκρούσεως, εἴτε σώζεται ἄσινές. Ποιοῦμαι δὲ τὴν διάκρισιν ταύτην, διότι ὁ κ. Μεταξᾶς ἐν τῇ περικοπῇ τῆς ἐκθέσεως αὐτοῦ, ἣν ἀνέγνωσεν ὁ κ. Ἐμπειρῖκος, φαίνεται φρονῶν ὅτι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 216 ἀφαρᾷ καὶ εἰς τὸν ὑπαίτιον τῆς συγκρούσεως πλοιοκτήτην, ὄντα πλοίαρχον τοῦ ἰδίου πλοίου.

Σπουδαιότερον ὅμως, δύναται τις εἰπεῖν, εὔρηται ἐν τῇ εἰρημένῃ περικοπῇ τῆς ἐκθέσεως τοῦ κ. Μεταξᾶ ἐπιχείρημα, ὅτι κακῶς ὁ νόμος δὲν περιλαμβάνει εἰς τὴν παραχώρησιν καὶ τὴν ἠσφαλισμένην τοῦ παραχωρουμένου πλοίου ἀξίαν.

Τὸ ζήτημα τοῦτο παρουσιάσθη ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ τοῦ 1841, ὅτε συνεζητεῖτο ὁ νόμος, ὁ δὸς τὴν εὐρυτέραν ἐννοίαν εἰς τὸ ἄρθρον 216. Ὁ Dalloz, κηρυχθεὶς ὑπὲρ τῆς γνώμης νὰ μὴ περιλαμβάνηται καὶ ἡ ἀσφάλεια εἰς τὴν παραχώρησιν, ἀπηύθυνε τότε πρὸς τὴν Γαλλικὴν Βουλὴν μακρὰν περὶ τούτου ἐκθεσιν, διαλαμβάνουσαν ἐν συνόψει τάδε: «Αἱ νομικαὶ σχέσεις μεταξὺ τοῦ πλοιοκτητοῦ καὶ τῶν δανειστῶν ἢ φορτωτῶν εἰσιν ἄσχετοι πρὸς τὰ ἀσφαλιστικὰ συμβόλαια, ἃ ἕκαστος τούτων δύναται καὶ νὰ παραλίπη. Ὅταν ὁ πλοιοκτήτης δὲν θεωρήσῃ συμφέρον ἑαυτῷ νὰ ἀσφαλίσῃ τὸ ἴδιον πλοῖον, παραχωρῶν αὐτὸ σὺν τῷ ναύλῳ τοῖς δα-

νεισταῖς, ἀπαλλάσσεται πάσης εὐθύνης ἐπὶ ταῖς ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου συν-  
νομολογηθείσαις ὑποχρεώσεις, οὐδὲν δὲ δικαιῶνται πλέον οἱ δανεισταὶ  
νὰ ἀπαιτήσωσι παρ' αὐτοῦ. Ἐν τίνι λοιπὸν δικαιώματι, ἐὰν ὁ πλοιοκτή-  
της ἤθελε λάβει τὴν πρόνοιαν νὰ ἀσφαλίσῃ ἐν μέρει ἢ ἐξ ὁλοκλήρου τὸ  
πλοῖον αὐτοῦ, καταβάλλων ἐξ ἰδίων τὰ ἀσφάλιστρα, οἱ δανεισταὶ καὶ οἱ  
φορτωταὶ ἤθελον ζητήσῃ νὰ ἀφαιρέσωσι ἀπ' αὐτοῦ τὸ προϊόν τῆς προ-  
νοίας αὐτοῦ, καὶ νὰ ὠφεληθῶσι τὰ πλεονεκτήματα συμβολαίου ἀλλοτρίου  
πρὸς αὐτούς; Μήπως αὐτοὶ δὲν ἐδύναντο νὰ συννομολογήσωσι δι' ἴδιον  
λογαριασμὸν τοιαύτην ἀσφάλειαν, καταβάλλοντες ἐξ ἰδίων τὰ ἀσφάλιστρα;»

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ ἀσχολοῦντος ἡμᾶς θέματος ὑπάρχουσιν ἕτεροι σπουδαι-  
ότεροι λόγοι, καταφαίνοντες τὸ ἀλυσιτελὲς ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν τῆς μετὰ  
τοῦ πλοίου παραχωρήσεως καὶ τῆς ἠσφαλισμένης τούτου ἀξίας.

Ἐν πρώτοις ἡ εὐθύνη τοῦ ἀσφαλιστοῦ διὰ τὰ ἐκ πταίσματος τοῦ  
πλοιάρχου ἐπακολουθήματα δὲν πηγάζει κατὰ νόμον ἐξ αὐτοῦ τοῦ συν-  
αλλάγματος τῆς ἀσφαλείας, ἐκτὸς ἐὰν ρητῶς ἀνεδέξατο διὰ τοῦ ἀσφα-  
λιστικοῦ συμβολαίου καὶ τὴν τοιαύτην εὐθύνην, ἣν ἀναδεχόμενος, λαμ-  
βάνει, ἐννοεῖται, ὡς ἀντάλλαγμα, μείζονα ἀσφάλιστρα. Καθιερουμένης δὲ  
τῆς ἀρχῆς, ὅτι μετὰ τοῦ πλοίου παραχωρεῖται καὶ ἡ ἠσφαλισμένη τού-  
του ἀξία, τίς πλοιοκτήτης ἤθελε σκεφθῇ ἐφεξῆς νὰ ἀσφαλισθῇ καὶ διὰ  
τὰ πταίσματα τοῦ πλοιάρχου, ὑποβαλλόμενος εἰς καταβολὴν μειζόνων  
ἀσφαλίστρων, ὅπως, συμβάσης συγκρούσεως ἐκ πταίσματος τοῦ πλοιάρ-  
χου αὐτοῦ, ὠφεληθῶσι τὴν ἠσφαλισμένην τοῦ πλοίου ἀξίαν οἱ ἐκ τῆς  
συγκρούσεως ζημιωθέντες; Ποῖον ἤθελεν εἶσθαι τότε τὸ πρακτικὸν ὄφε-  
λος ἐκείνων, οὓς θεωρεῖ ἀδικουμένους ἐκ τῆς ἰσχυροῦς νομοθεσίας ὁ κ.  
Μεταξῶς;

Ἐκ τῆς πρακτικῆς ὡσαύτως τοῦ ζητήματος μελέτης ὑπὸ τὴν αὐτὴν  
ἐποψιν προκύπτει καὶ τὸ ἀκόλουθον ἔτι σπουδαιότερον πόρισμα.

Οἱ θαλάσσιοι κίνδυνοί εἰσι τοσοῦτον πολυειδεῖς καὶ μεγάλοι, ὥστε  
οὐδὲν ἕτερον μέσον σωτηρίας ὑπάρχει εἰμὴ ἡ ἀσφάλεια κατὰ τῶν κινδύ-  
νων τούτων. Οἱ ἐκ τῆς ὑπαιτίου ὁμῶς συγκρούσεως κίνδυνοί εἰσι σχετι-  
κῶς ἐλάχιστοι, παραβαλλόμενοι πρὸς τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας περιπτώ-  
σεις, καθ' ἃς ἀνωτέρα βία ἐπάγει τὸ δυστύχημα, δι' ὃ οὐδεὶς ὑπάρχει  
ὑπεύθυνος. Τὸ μέγεθος καὶ τὸ πολλαπλοῦν τῶν θαλασσίων κινδύνων  
καταδηλοῖ καὶ ἡ μεγίστη διαφορὰ μεταξὺ τῶν κατὰ γῆν καὶ κατὰ θά-  
λασσαν ἀσφαλίστρων, τῶν μὲν ἀστικῶν κτημάτων ἀσφαλιζομένων παρ'  
ἡμῶν ἀντὶ ἐνὸς ἢ καὶ ἡμίσεως τοῖς χιλίοις ἐπὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν, τῶν δὲ  
πλοίων, καὶ τῶν ἰσχυροτάτων καὶ νεωτάτων, ἀσφαλιζομένων οὐχὶ ἑλασ-  
σον τῶν 7 ἢ 8 τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν.

Κατὰ τοὺς ὅρους λοιπὸν τοῦ ἡμετέρου νόμου περὶ τοῦ δικαιώματος τῆς διὰ τῆς παραχωρήσεως ἀπαλλαγῆς τοῦ πλοιοκτῆτου, δικαιουμένου νὰ λάβῃ τὴν ἠσφαλισμένην τοῦ πλοίου ἀξίαν, ἔχομεν τὸ ἐξῆς ἀποτέλεσμα, ὅπερ μέγιστον συμβάλλεται εἰς τὴν συντήρησιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας. Συμβάσης ὑπαιτίου συγκρούσεως, ὁ κύριος τοῦ ὑπαιτίου πλοίου, παραχωρῶν αὐτὸ μετὰ τοῦ ναύλου πρὸς τοὺς ἐκ τῆς συγκρούσεως ζημιωθέντας, καὶ λαμβάνων αὐτὸς τὴν ἠσφαλισμένην ἀξίαν, διατίθῃσι τὸ χρηματικὸν τοῦτο ποσὸν εἰς τὴν ναυπήγησιν ἢ τὴν ἀγορὰν ἑτέρου πλοίου, καὶ συνεχίζει οὕτω τὰς ναυτιλιακὰς αὐτοῦ ἐργασίας. Ἀλλὰ καὶ ὁ πλοιοκτῆτης τοῦ συγκρουσθέντος πλοίου, λαμβάνων ἐπίσης τὴν ἠσφαλισμένην ἀξίαν τοῦ πλοίου τούτου, ἐγκαταλιμπανομένου, κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ νόμου, τῇ ἀσφαλιστῇ μετὰ τῶν κατὰ τοῦ κυρίου τοῦ ὑπαιτίου τῆς συγκρούσεως πλοίου ἀγωγῶν αὐτοῦ, προβαίνει καὶ οὗτος εἰς τὴν ναυπήγησιν ἢ τὴν ἀγορὰν ἑτέρου πλοίου, καὶ ἐξακολουθεῖ τὰς ναυτιλιακὰς αὐτοῦ ἐργασίας. Οὕτω δὲ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὑπαιτίου συγκρούσεως ὑφίσταται ὁ ἀσφαλιστῆς, ὡς ὑφίσταται ταῦτα καὶ διὰ τὰς αὐτὰς ἄλλα θαλάσσια δυστυχήματα, δι' ἃ οὐδεὶς ὑπάρχει ὑπαίτιος.

Ἄλλ' ἐὰν δεχθῶμεν ὅτι ἡ παραχώρησις περιλαμβάνει καὶ τὴν ἠσφαλισμένην ἀξίαν τοῦ ὑπαιτίου τῆς συγκρούσεως πλοίου, ὁ κύριος τοῦ τοιούτου πλοίου εἶνε ἐφεξῆς κατεστραμμένος. Ἐν ἄλλοις λόγοις, πᾶν τοιοῦτον γεγονὸς καταστρέφει ἐξ ὀλοκλήρου καὶ διὰ παντός ἓνα πλοιοκτῆτην, ἓνα τουτέστι παράγοντα τῆς μεγάλης ἐθνικῆς δυνάμεως, τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας.

Ἄλλ' ἔτι μᾶλλον δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ ὀλεθρίως τοὺς πλοιοκτῆτας καὶ τὴν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν ὁ ἀγγλικὸς νόμος, ὑπὲρ οὗ συνηγοροῦσιν ὁ κ. Μεταξῆς, ὁ κ. Ἐμπειρῖκος καὶ οἱ τῶν ἀτμοπλοίων ἰδιοκτῆται, ὧν τὰς γνώμας ἀνεκοίνωσεν ἡμῖν ὁ κ. Ἐμπειρῖκος. Ὑποθερίσθω πλοῖον, ἔχον ἀρχικῶς ἀξίαν ἐλάσσονα τῶν 8 ἢ 15 λιρῶν κατὰ τόννον, τοῦ ποσοῦ δηλονότι, οὗ μέχρι δύναται τοῦτο κατὰ τὸν ἐμπορικὸν ἡμῶν νόμον νὰ ἀσφαλισθῇ. Ὁ κύριος τοῦ πλοίου τούτου, καταστάντος ὑπαιτίου συγκρούσεως, καὶ ἐὰν παραχωρήσῃ μετὰ τοῦ πλοίου τούτου τὴν ἠσφαλισμένην ἀξίαν αὐτοῦ, δὲν σώζεται, ἐὰν γίνῃ δεκτὸν τὸ σύστημα τῆς ἀγγλικῆς νομοθεσίας. Οἱ ἐκ τῆς συγκρούσεως ζημιωθέντες δύνανται νὰ ἐπιληφθῶσι καὶ τῆς ἄλλης αὐτοῦ περιουσίας, νὰ ἐκδιώξωσιν ἐπομένως αὐτὸν καὶ τῆς καλύψεως, ὑφ' ἣν σκέπει τὴν καὶ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου στερηθεῖσαν αὐτοῦ οἰκογένειαν! Θέλει δ' ὑποστῇ ὁ τλήμων οὗτος τηλικαύτην πανωλεθρίαν οὐχὶ διὰ σφάλμα ἴδιον, ἀλλὰ τοῦ πλοιάρχου, ἐκείνου δηλαδὴ, εἰς ὃν ἐπιβάλλει αὐτῷ ὁ νόμος τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀναθέσῃ τὴν κυβέρνη-

σιν τοῦ πλοίου αὐτοῦ, ἐκείνου, ὃν ἡ πολιτεία, ἀναγνώρισσα ὡς δόκιμον πλοίαρχον, παρέσχεν αὐτῷ τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον νὰ κυβερνᾷ ἐμπορικὰ πλοῖα. Ἦνεν λοιπὸν τοῦτο ἐνθαρρυντικὸν εἰς τοὺς ἐφευρέτους νὰ διαθέσωσι τὰ κεφάλαια αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας ;

Ἀλλὰ μὴ ἄρα γε ἡ προτεινομένη νομοθετικὴ μεταβολὴ ἐξυπηρετεῖ τὰ συμφέροντα τῆς ἰδρυθησομένης ασφαλιστικῆς ἐταιρίας, τῆς ἐπικληθείσης *Ἀλληλεγγύης*<sup>1</sup>, ἧς οἱ ἰδρυταὶ θεωροῦσιν ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ τὴν ἀφομοίωσιν τοῦ ἡμετέρου νόμου πρὸς τὸν ἀγγλικόν ; Ὁ κ. Ἐμπειρῖκος ἐν τῇ ἀπαντήσει αὐτοῦ βεβαιοῖ ὅτι αἱ τὴν ἰδρύσιν τῆς ἐταιρίας ταύτης προτιθέμενοι πλοιοκτῆται ἐπιζητοῦσι τὴν μεταρρύθμισιν, ὡς συμφέρουσαν πρὸ πάντων καὶ κυρίως τῇ ἐμπορικῇ ἡμῶν ναυτιλίᾳ, χαρακτηρίσας ὡς ἀνακριθεῖσα εἶπον ἐν τῇ προηγουμένη μελέτῃ μου περὶ τῆς προφορικῆς ἀπαντήσεως, ἣν ἔδωκεν εἰς τὸν ἐρωτήσαντα συνάδελφον κατὰ τί ἡ προτεινομένη νομοθετικὴ μεταρρύθμισις θέλει ὠφελήσει τὴν εἰρημένην ἐταιρίαν. Ἴσως ἡ ἐξέτασις τῶν τηρουμένων πρακτικῶν τοῦ τμήματος περὶ τῶν λεχθέντων κατὰ τὴν συνεδρίαν ἐκείνην ἀποδείξει ὅτι καλῶς ἐνόησα τότε τὰ διαμειφθέντα προφορικῶς, ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ τούτου. Ἦδη ἐξεταστέον ἐὰν ἡ προτεινομένη μεταρρύθμισις ὑπηρετῇ, ἔστω καὶ μονομερῶς, τὰ συμφέροντα τῆς ἰδρυθησομένης ασφαλιστικῆς ἐταιρίας. Ὁ κ. Μεταξᾶς τοιαύτην φαίνεται ἔχων γνώμην, ὅτε συνηγορῶν ὑπὲρ τῆς περιλήψεως εἰς τὴν παραχώρησιν καὶ τῆς ἠσφαλισμένης τοῦ πλοίου ἀξίας, ἐξ ἧς ἐπελεύσεται τὸ ἐξῆς ἀποτέλεσμα. Παραχωρουμένης μετὰ τοῦ πλοίου καὶ τῆς ἠσφαλισμένης αὐτοῦ ἀξίας, ὁ ἀσφαλιστὴς τοῦ παθόντος ἐκ τῆς συγκρούσεως πλοίου θέλει ὑποστῇ προδήλως ὀλιγώτερον βάρος, ἴσως δὲ καὶ ἀπαλλαγὴ ἐξ ὀλοκλήρου, ἐὰν ἡ ἠσφαλισμένη τοῦ παραχωρουμένου πλοίου ἀξία ἰσοφαρίζῃ τὴν ἐκ τῆς συγκρούσεως ἐπελθοῦσαν ζημίαν. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἀγγλικὸν νόμον, ἐφ' ὅσον ἡ εὐθύνη τοῦ ἰδιοκτήτου τοῦ ὑπαιτίου τῆς συγκρούσεως πλοίου εἶνε ἀνωτέρα τῆς πραγματικῆς τοῦ πλοίου τούτου ἀξίας, ἠσφαλισμένης ἢ μὴ, κατὰ τοσοῦτον αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ ἐκ τῆς συγκρούσεως παθόντος βαρύνουσι τούτον, ἐπὶ ἀπαλλαγῇ τοῦ ἀσφαλιστοῦ τοῦ παθόντος.

Ἐρωτᾶται ἤδη, ὑπὸ ταιούτους ὅρους προκύπτει ὠφέλεια ὑπὲρ τῶν ἀσφαλιστῶν ; Ἡ καταφατικὴ ἀπόκρισις εἶνε, εὐναιαί τις εἶπεῖν, αὐτό-

<sup>1</sup> Ἀλληλέγγυος ασφαλιστικὴ ἐταιρία, καθ' ἣ λέγει ὁ κ. Ἐμπειρῖκος, ὀνομάζεται ἐν τῷ πάρεσκευασμένῳ ἤδη καὶ εἰς χειρὰς αὐτοῦ εὐρισκομένῳ καταστατικῷ ἡ ἐταιρία αὕτη. Ὅρος Ἀλληλέγγυος ἀσφάλεια εἶνε καινοφανὴς· πιθανῶς δὲ μετεφράσθη οὕτω ὁ γαλλικὸς ὅρος *assurance mutuelle*, ἥτοι ἀλληλασφάλεια.

δηλος, αὐταπόδεικτος, ταύτην μόνον τὴν ἀντίρρησην δεχομένη, ὅτι, ἐπειδὴ αἱ ἀσφαλείαι ἐπενοήθησαν χάριν τῆς ναυτιλίας, καὶ οὐχὶ ἡ ναυτιλία χάριν τῶν ἀσφαλειῶν, αἱ τελευταῖαι αὗται ὀφείλουσι νὰ κανονίζωσι τὰ ἑαυτῶν συμφέροντα συμφώνως καὶ πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς ναυτιλίας, μὴ ἔχουσαι ἄλλως λόγον ὑπάρξεως.

Ἐν τούτοις ἐγὼ ἀντιλέγω, ἰσχυριζόμενος ὅτι ἡ τοιαύτη τοῦ ἀσφαλιστοῦ ἀπαλλαγὴ οὐ μόνον δὲν εἶνε ἐπωφελὴς, ἀλλὰ καὶ τὸναντίον ἄγαν ἐπιζήμιος εἰς αὐτὸν τοῦτον. Τολμῶ μάλιστα νὰ εἶπω ὅτι τὴν ἀλλόκοτον ταύτην γνώμην θέλετε ἀποδεχθῇ ἅπαντες, ἀφοῦ ἀκούσγητε τοὺς λόγους, εἰς τοὺς στηρίζεται.

Ἐν πρώτοις δ' ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἔθεσα τὸ ζήτημα ἀπὸ ἀπατηλὸν ὅλως πρόσχημα, ἵνα μεταχειρισθῶ τὴν φράσιν τοῦ ἀξιοτίμου συνδόελφου, καὶ διὰ τοῦτο συνεφωνήσατε πάντες εἰς τὴν καταφατικὴν αὐτοῦ λύσιν, ὡς φυσικωτάτην. Ἐπραξα δὲ τοῦτο οὐχὶ ἐκ δολίας προαιρέσεως, ἦν βεβαίως οὐδ' ὁ φίλος μου κ. Ἑμπειρικός ἐσκόπει νὰ μοὶ ἀποδώσῃ, ἀλλ' ὅπως ἀνεύρω τὴν δικαιολογικὴν βάσιν τοῦ παρὰ τῷ κ. Ἑμπειρικῷ καταστατικοῦ τῆς μελετωμένης ἀσφαλιστικῆς ἐταιρίας, ἐν ᾧ περιλαμβάνεται ὡς ἀπαραίτητος ὅρος διὰ τὴν ἰδρύσιν τῆς ἐταιρίας ταύτης ἡ ἀφομοίωσις τοῦ ἡμετέρου νόμου πρὸς τὸν ἀγγλικόν, καθ' ὃν, ὡς προεῖρηται, ἐνδέχεται νὰ ἐπιβληθῶσι μείζονα βάρη εἰς τὸν κύριον τοῦ ὑπαιτίου τῆς συγκρούσεως πλοίου, ἐπὶ ἀπαλλαγῇ, ἐπ' ὀφελείᾳ δηλονότι, τοῦ ἀσφαλιστοῦ τοῦ παθόντος, ὡς καὶ τὴν δικαιολογικὴν βάσιν τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Μεταξᾶ ὑποστηριζομένης γνώμης περὶ παραχωρήσεως μετὰ τοῦ πλοίου καὶ τῆς ἠσφαλισμένης τούτου ἀξίας.

Ὁ λόγος, δι' ὃν δὲν ὀφελεῖ τὸν ἀσφαλιστὴν ἡ ἀφομοίωσις τοῦ ἡμετέρου νόμου πρὸς τὸν ἀγγλικόν, (ἥς ἄμεσον ἐπακολούθημα ἔσεται ἡ παραγωγὴ δικαιώματος τοῦ παθόντος ἐκ τῆς ὑπαιτίου συγκρούσεως ἐπὶ τῆς συνωμολογημένης ἀσφαλείας τοῦ ὑπαιτίου τῆς συγκρούσεως πλοίου μέχρι τοῦ ποσοῦ, εἰς ὃ κατὰ τὸν ἀγγλικόν νόμον ἐξικνεῖται ἡ προσωπικὴ ὑποχρέωσις τοῦ κυρίου τοῦ πλοίου τούτου), ἔγκειται ἐν τῇ γενεσιουργῷ αἰτίᾳ τῶν θαλασσίων ἀσφαλειῶν, ἔχουσῶν ἀναμφιλέκτως ὡς ἐλατήριον, οὐχὶ τὸ νὰ ὀφελήσῃ τοὺς ναυτιλλομένους καὶ ἐν γένει τοὺς ἐκτιθεμένους εἰς τοὺς θαλασσίους κινδύνους, ἀλλὰ τὸ ἴδιον ἑαυτῶν συμφέρον. Τὸ συμφέρον, φύσει περιφίλαυτον καὶ φιλόψυχον ὄν, παρακολουθεῖ τὰ πράγματα καὶ τὰς περιπετείας αὐτῶν, καὶ πῆγνυσι τὴν φωλεάν αὐτοῦ ἐκεῖ, ὅπου εὐρίσκει τροφήν, ἀποφεύγον ἐπιμελῶς τὰ ἄκαρπα καὶ ἄνυδρα πεδία. Καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὸ συμφέρον, ὑπὸ τὸν τύπον τοῦ συναλλάγματος τῆς ἀσφαλείας τῶν κινδύνων τῆς θαλάσσης, ὑπολογίσαν, ἐξ ἑνὸς μὲν,

τὸ μέγεθος καὶ τὴν πολλαπλότητα τῶν ἐνδεχομένων τοιούτων κινδύνων, ἐξ ἄλλου δέ, τὰ πράγματι συμβαίνοντα τοιαῦτα δυστυχήματα, καὶ ἀνευρόν ὅτι δύναται νὰ πορισθῇ καὶ ἐνταῦθα κέρδος, προσφέρεται πρὸς πάντα ἀποδύομενον εἰς τοὺς τοιούτους κινδύνους, ὑπισχνούμενον αὐτῷ τὴν ἀν-όρθωσιν πάσης ἐκ τοιούτου συμβεβηκότος βλάβης, ἐπὶ μικρᾷ σχετικῶς πρὸς τὸ ποσὸν τῆς ὑπισχνουμένης ἀποζημιώσεως ἀμοιβῇ. Ὅσοι δὲ πλείονές εἰσιν οἱ ἐνθαρρυνόμενοι ἐκ τῆς τοιαύτης ὑποσχέσεως καὶ ἀποδύομενοι ὑπὸ ἀσφάλειαν εἰς τοὺς κινδύνους τῆς θαλάσσης, τοσούτῳ ἐπωφελέστερον ὑπηρετεῖται τὸ συμφέρον τοῦ ἀσφαλιστοῦ.

Ἄλλ' ἐὰν ἐλαττωθῶσιν οἱ εἰς βάρος τοῦ ἀσφαλιστοῦ κίνδυνοι, ἐὰν οὐδὲν κατὰ μίαν τινὰ περίπτωσιν ἔχη νὰ ὠφεληθῇ ὁ ἀσφαλιζόμενος, προδήλως ὁ τελευταῖος, οὗτος ἔξει ἓνα λόγον ὀλιγώτερον, ὅπως κρούσῃ τὴν θύραν τοῦ ἀσφαλιστοῦ, καὶ ἴδου ἡ πελατεία τούτου μειουμένη, ἐπὶ προφανεῖ αὐτοῦ ζημίᾳ. Δύναται δέ τις νὰ εἴπῃ ἐξετάζων τὰ ἐν τῇ πράξει συμβαίνοντα ὅτι ἡ αὕξησις ἢ ἡ ἐλάττωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀσφαλιζομένων, ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἐνδεχομένους μείζονας ἢ ἐλάσσονας κινδύνους, προβαίνει, οὕτως εἰπεῖν, οὐχὶ κατ' ἀριθμητικὴν, ἀλλὰ κατὰ γεωμετρικὴν ἀναλογίαν.

Ἐτέροις ρήμασιν, ὁ ἀσφαλιστὴς οὐδαμῶς ἔχει συμφέρον εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῶν περιπτώσεων, καθ' ἃς τρέχουσιν εἰς βάρος αὐτοῦ οἱ θαλάσσιοι κίνδυνοι, ἐξαιρουμένης, ἐννοεῖται, τῆς ἀπάτης καὶ τοῦ δόλου, περὶ ὧν δὲν πρόκειται. Ὅσοι δὲ πλείονές εἰσιν αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς ἐμφανίζονται οἱ εἰς βάρος τοῦ ἀσφαλιστοῦ ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἀσφαλιζομένου κίνδυνοι, τοσαῦτον ὁ ἀσφαλιστὴς ἐκεῖνος εἶνε εὐτυχέστερος, διότι τὸ συμφέρον αὐτοῦ καλλιεργεῖ, οὐχὶ ἐν τῇ σπανιότητι τῶν κινδύνων, ἀλλ' ἐν τῇ πληθύνει τῶν πελατῶν αὐτοῦ, ὅς καθιστῶσι πολυπληθεστέρους φυσικῶς αἱ μείζονες καὶ μᾶλλον πολυειδεῖς κίνδυνοι. Ἐὰν δὲ τοῦναντίον δεχθῶμεν ὅτι δύναται νὰ ἐξευρεθῇ τρόπος, καθ' ὃν οἱ θαλάσσιοι κίνδυνοι ἤθελον καταστῇ σπανιότεροι ἢ ἦττον ἐπιζήμιοι τῷ ἀσφαλιστῇ ἐπὶ βλάβῃ τοῦ ἀσφαλιζομένου, ὁ τοιοῦτος ἀσφαλιστὴς, ὀλιγίστους εὐρίσκων φυσικῶς πελάτας, θέλει διατελεῖ διηνακῶς εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως, ἐκδηλουμένην εἰς τὴν πρώτην κατ' αὐτοῦ ἀπαίτησιν.

Ἰδοὺ πῶς ἡ ἀνθρωπίνη ἐπίνοια, ἢ μᾶλλον τὸ πολυμήχανον καὶ πολυέμματος συμφέρον, κατῴρθησε νὰ εὑρῇ τροφὴν καὶ εἰς αὐτὰ τὰ μέγιστα τῶν ἀλλοτρίων δυστυχημάτων, αἶρον αὐτὰ ἐπ' ὤμων. Ἡ δὲ ἐλάττωσις τοῦ τοιαύτου βάρους, ἢ ἑλλειψίς μιᾶς ἀφορμῆς τῶν ἀλλοτρίων δυστυχημάτων, ἅπερ δύναται νὰ ἀναδεχθῇ ὁ ἀσφαλιστὴς, ἀποζημιῶν τιν ἀσφαλιζόμενον, δημιουργεῖ δι' αὐτὸν ἐν πραγματικὸν δυστύχημα, μίαν συμ-

φορὰν ἀνεπανόρθωτον. Ὅθεν ὁ ἀσφαλιστής, ὅστις εἰς τὰ φαινόμενα μόνον βλέπων, τὰ πολλάκις ἀπατηλά, καὶ κατὰ ταῦτα κανονίζων τὰ ἑαυτοῦ συμφέροντα καὶ τὰς ἐπιχειρήσεις, θέλει προοδεύσει τόσον, ὅσον ἤθελε προοδεύσει ἡ ἀστρονομία, ἐὰν ἀπερρίπτετο τοῦ Γαλιλαίου ἢ ἐπίνοια, ἐπεκράτει δ' ἐσαεὶ τὸ θέσφατον, ὅτι ὁ ἥλιος κινεῖται καὶ οὐχὶ ἡ γῆ.

Περὶ ἄλλα, ὀρθῶς ἐξετάζοντες τὰ πράγματα, ὀφείλουσι νὰ στρέψωσι τὴν ἑαυτῶν προσοχὴν καὶ νὰ ζητήσωσι τὴν ἀρωγὴν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Βουλῆς οἱ προτιθέμενοι τὴν σύστασιν τῆς μεγάλης ἐταιρίας θαλασσιῶν ἀσφαλειῶν, καθ' ἃ μὴ, συγκρουομένη ἡ ἐταιρία αὕτη πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς ναυτιλίας, δύναται νὰ προκόψῃ, ἐπ' ὠφελείᾳ καὶ τῶν μετόχων αὐτῆς, καὶ τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας, καὶ νὰ μὴ πάθῃ ὅ,τι παρ' ἡμῖν πάσχουσι συνήθως αἱ ἀνώνυμοι ἐταιρίαι, ὧν ἡ εὐεργετικὴ ἐπίδρασις δὲν ἐξέρχεται τοῦ στενοῦ κύκλου τῶν διοικούντων αὐτάς, ἢ ἐξέρχεται πρὸς ἄγρην θυμάτων, ὅπερ ἔτι χεῖρον.

Ὁ κ. Ἐμπειρῖκος εἶπε, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι αἱ ἀσφαλιστικαὶ ἐταιρίαι, ἔχουσαι ἐλαττήριον ἐν ταῖς πράξεσιν αὐτῶν τὸ ἴδιον συμφέρον, δὲν εἶνε ἄξιοι ἀνδριάντων, καὶ ἐὰν ἀποβαίνωσιν ἐπωφελεῖς καὶ εἰς ἄλλους. Δίσταμαι ἐντελῶς πρὸς τὸν κ. Ἐμπειρῖκον, καὶ δίσταμαι, ὅπως ἀποδώσω δικαιοσύνην εἰς τοὺς μελετῶντας τὴν ἵδρυσιν τῆς μεγάλης τῶν θαλασσιῶν ἀσφαλειῶν ἐταιρίας, εἰς ἐκείνους δηλονότι, ὑπὲρ ὧν συνηγορεῖ καὶ πρὸς οὓς συνδέεται συγγενικῶς ὁ κ. Ἐμπειρῖκος. Οἱ Ἕλληνες πλοιοκτῆται, καὶ ἰδίᾳ οἱ ἰδιοκτῆται ἀτμοπλοίων, οἱ τὴν πίστιν τῆς ἡμετέρας ναυτιλίας ἀνορθώσαντες, δὲν εἶχον ὡς ἐλαττήριον εἰμὴ τὸ ἑαυτῶν συμφέρον. Συνετῶς δὲ καὶ ἐντίμως ἐργαζόμενοι, οὐ μόνον αὐτοὶ πλουσίους τοὺς καρποὺς τῶν κόπων αὐτῶν ἀποκομίζουσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλους ἀσθενεστέρους τὴν εὐεργετικὴν τοῦ ἔργου αὐτῶν δύναμιν μεταδιδόντες, ἐξυπηρετοῦσι θαυμασίως, καὶ χωρὶς νὰ ἀποσκοπῶσιν εἰς τοῦτο, μεγάλα ἐθνικὰ συμφέροντα. Πρέπει ἄρχ' γε νὰ εἰπώμεν ὅτι οἱ τοιοῦτοί τῆς ἐθνικῆς προόδου καὶ ἀναπτύξεως ἐργάται δὲν εἶνε ἄξιοι εὐγνωμοσύνης ἐθνικῆς, διότι ὡς ἐλαττήριον ἔχουσι μόνον τὸ ἴδιον συμφέρον; Ἀλλὰ πάσης ἀνθρωπίνης ἀγαθοεργίας πρῶτιστον ἐλαττήριον εἶνε τὸ ἀτομικὸν τοῦ ἐργάτου αὐτῆς συμφέρον ἐν τῇ εὐγενεστέρᾳ αὐτοῦ καλλιέργειᾳ. Καὶ τῷ ὄντι τὸ συμφέρον εἶνε ἡ μεγάλη συνεκτικὴ δύναμις τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ, ἧς ἄνευ τὸ πᾶν ἀπρσυντίθεται καὶ ἀπονεκροῦται. Ἀφαιρέσατε ἀπὸ τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ τὸ συμφέρον, τὸ θεμιτὸν ἐννοεῖται, καὶ θέλει ἐπέλθῃ πάραυτα τὸ ἀποτέλεσμα, ὅπερ θέλει ἐπέλθῃ, ἐὰν ἀφαιρέσητε ἀπὸ τῆς γῆς τὴν ἀτμόσφαιραν.

Ὁ κ. Ἐμπειρῖκος, προτρέπων τὸ ἡμέτερον τμήμα νὰ ἀποδεχθῇ τὴν

πρότασιν αὐτοῦ, ἐπάγεται τελευταῖον ἐπιχείρημα ὅτι, «ἅπαξ ἐκδηλώ-  
θείσης ἐκ μέρους τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν ἐλληνικῶν ἀτμοπλοίων τῆς γνώ-  
μης περὶ ἀφομοιώσεως τοῦ ἡμετέρου νόμου πρὸς τὸν ἀγγλικόν, καθήκον  
γεννᾶται πρὸς ὑποστήριξιν καὶ παρὰδοχὴν αὐτῆς».

Ἀλλὰ τὸ ἡμέτερον τμήμα, ὡς τμήμα νομικόν, ἔχει πρὸ παντὸς τὸ  
καθήκον νὰ ἐρευνᾷ ἐπιστημονῶς καὶ νὰ πείθεται περὶ τοῦ ὀρθοῦ πάσης  
νομικῆς διατάξεως, πάσης νομοθετικῆς μεταβολῆς καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψιν  
τῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου, καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψιν τοῦ ὠφελίμου. Διὰ τοῦτο  
καὶ κατὰ τὴν προλαβοῦσαν συνεδρίαν, καθ' ἣν ὁ κ. Ἐμπειρῖκος ἀνέγνω  
τὴν ἀπάντησιν αὐτοῦ, παρεκλήθη ὑπὸ πολλῶν συναδέλφων νὰ ἀναζητή-  
σῃ ἐπιστήμους ἐκθέσεις ἢ γνώμας ἀγγλῶν συγγραφέων, συνηγορούντων  
ὑπὲρ τοῦ θεσμοῦ, οὗ τὴν ἐφαρμογὴν θεωρεῖ καὶ παρ' ἡμῖν ὡς λυσιτελεῖ.  
Ἀλλὰ μόνος ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι τοιαύτη εἶνε ἡ γνώμη τοῦ κ. Μεταξᾶ,  
ἐμπειροτάτου ἀναμφισβητήτως παρ' ἡμῖν εἰς τὰ τῆς ἐμπορικῆς ναυτι-  
λίας, ἢ ὅτι τοιαύτη εἶνε ἡ γνώμη τῶν ἐλλήνων πλοιοκτητῶν, σχηματι-  
σάντων αὐτήν, ὡς τοῦλάχιστον λέγει ὁ κ. Ἐμπειρῖκος, ἐκ τοῦ ὅτι οἱ  
ἀγγλοὶ πλοιοκτῆται ἀνέχονται ἢ καὶ ἀποδέχονται ὡς συμφέροντα αὐ-  
τοῖς τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ κρατοῦντα, οὐ μόνον δὲν εἶνε ἐπαρκές, ἀλλὰ καὶ  
ὅλως ἀνάρμοςτος εἰς σύλλογον νομικῶν. Μοὶ ὑπενθυμίζει δὲ ἡ τοιαύτη  
πρότασις τὴν εὐφυᾶ παρατήρησιν ἐνὸς τῶν κ. συναδέλφων, ὅστις κατὰ  
τινα τῶν προλαβοῦσων συνεδριῶν βλέπων ἀναπτυσσομένην παρ' ἡμῖν  
ροπήν τινα εἰς προτάσεις περὶ νομοθετικῶν μεταρρυθμίσεων μὴ ἐπ-  
αρκῶς μεμελετημένας, εἶπε κάπως ἀστεϊζόμενος ὅτι, ὡς προβαίνομεν,  
μόνον οἱ φρουροὶ τοῦ Βουλευτηρίου θέλουσιν ἐμποδίσει ἡμᾶς. Ἀλλὰ δυσ-  
τυχῶς ἐν τῶν μεγίστων κακῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πολιτείᾳ εἶνε καὶ τοῦτο,  
ὅτι οὐδεὶς ὑπάρχει πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ Βουλευτηρίου φρουρός, ἐλέγχων  
τὴν εἰς αὐτὸ εἰσκομιζομένην τοσοῦτον ἄφθονον, ὅσον καὶ ἀκατέργαστον  
νομοθετικὴν ὕλην, ἥτις, ριπτομένη εἰς τὴν τὰ πάντα στέργουσαν χοάνην  
τοῦ κοινοβουλίου, μεταβάλλεται εἰς νόμους τοῦ κράτους.

## Ο ΥΠΟΠΛΟΙΑΡΧΟΣ ΓΚΟΡ

Οἱ δόκιμοι τῆς γαλλικῆς φρεγάτας *Καλυψοῦς*, κυβερνωμένης ὑπὸ τοῦ  
πλοιάρχου Λαλάνδ, καὶ οἱ *midschipsmen* τῆς ἀγγλικῆς φρεγάτας *Ξαν-  
θῆς*, διοικουμένης ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου Δάνδας, εἶχον καταστῆ κατὰ τὸ  
1831 ἀχώριστοι σύντροφοι. Οἱ Ἀγγλοὶ ἐδίδασκον ἡμᾶς τὸ κυνήγιον τῆς  
ἀλώπεκος, ἡμεῖς ἐδιδάσκομεν αὐτοὺς τὰ δίκαια τοῦ ἀνθρώπου καὶ πα-